

Carme Junyent: «El català està en perill d'extinció»

La lingüista publica "El català depèn de tu" i fa un diagnòstic molt crític de l'estat de la llengua: "Sense la solidaritat dels parlants de l'idioma dominant, ho tenim molt complicat"

Carme Junyent | Ricard Novella

La llengua està en perill si no l'usem. La lingüista Carme Junyent llança un crit d'alerta al llibre *El català depèn de tu* (https://twitter.com/LaCampana_ed/status/1303619205040877568/photo/1), que ha escrit en col·laboració de la periodista Bel Zaballa i ha editat La Campana. Junyent té la capacitat de generar debats intensos i fer-ho sempre des del rigor acadèmic i amb dades a la mà.

Científica acreditada, Creu de Sant Jordi, és professora de la Universitat de Barcelona i especialista en llengües amenaçades. En aquesta entrevista repassa la situació d'un català que, segons ella, no serà salvat per cap política lingüística.

- Per què ha escrit aquest llibre?

- Perquè me'l va encarregar l'editora Isabel Martí, que creia que era necessari fer alguna cosa per conscienciar la gent de la situació de la llengua. La intenció és que sigui útil i doni eines, però això ho han de dir els lectors.

- La tesi del llibre és pessimista?

- A mi no m'agrada parlar de pessimisme o d'optimisme, perquè la situació de la llengua no és una cosa d'estat d'ànim sinó de dades. I estem com estem. Jo intento explicar les coses com les veig.

"El més preocupant és la disminució de l'ús de la llengua entre els joves"

-Quins són els símptomes més inquietants pel que fa al català?

- N'hi ha tres, bàsicament. Si parlem en termes històrics i mirem on es parlava català fa dos-cents anys i on es parla ara, és evident que hi ha una reducció de la base territorial, i dos-cents anys són molt poc temps per una llengua. Després, hi ha una caiguda sostinguda en el nombre de parlants, que es veu en termes relatius però també en termes absoluts. I en tercer lloc, que crec que és el més preocupant, perquè és el que es detecta en totes les llengües en perill d'extinció, és la disminució del seu ús entre els joves. És a dir, quan els joves abandonen la llengua, aleshores la cosa es complica.

- Dedica el llibre a uns nets que no sap si existiran "ni si parlaran català". La llengua està en perill d'extinció? No és alarmisme?

- És que jo crec que està en perill d'extinció. Hi ha unes tendències des dels anys noranta i les dades ho indiquen clarament. No sóc l'única que ho creu.

Carme Junyent: "Si no s'usa ni es transmet, una llengua desapareix". Foto: Ricard Novella

- Quines són les tendències que es veuen des dels noranta?

- L'any 1999, vaig publicar el meu primer article sobre el català, que va aparèixer a la *Revista d'Igualada*, i allí vaig prendre com a base un mapa de *La Vanguardia* publicat el 1996 sobre el català, que es presentava de forma molt positiva. Però jo estic entrenada per mirar els mapes d'una altra manera. El que hi vaig veure és la reducció de la base territorial. És a dir, es veien les comarques i es posava un color més fosc a mesura que hi havia més gent catalanoparlant de manera habitual. A tota la costa ja havia caigut, tret del Montsià. Al Pirineu començava a caure i a Lleida ja havia caigut. Vaig fer una interpretació i, si vol, una predicció que es va complir més aviat del que creia. L'any 2011, només hi havia tres comarques on el percentatge, que enllloc era del 90%, ja era del 80%.

- I què diuen les darreres dades sobre comarques?

- Les darreres dades ja no parlen de comarques sinó d'àmbits territorials i el més alt quant a parlants habituals és el de Terres de l'Ebre, que està en el 70%. Els altres, ja no n'hi ha cap més que estigui per damunt del 70%, alguns estan una mica per sobre del 50% (a Ponent o a les comarques gironines) o una mica per sota. Al Penedès, que ningú s'ho esperava, està en el 38%. Les dades hi són.

- Diu en el llibre que hi ha el risc que el que no va aconseguir el franquisme acabi sent una realitat per deixadesa.

- Es diu a vegades que, si el franquisme no va poder acabar amb el català, ningú podrà. Però cal pensar que durant el franquisme hi havia encara molts parlants monolingües i la transmissió funcionava. Hi havia algunes famílies que havien abandonat el català, però eren una minoria. Hi ha una cosa que hem de tenir claríssima. Podem tenir el que vulgueu, un Estat propi, els mitjans de comunicació, la justícia... Però si no s'usa ni es transmet, una llengua desapareix. Tota la resta està molt bé, pot ajudar o no, però no és imprescindible.

"Moltes persones han adoptat el català sense que fos la seva primera llengua i l'han transmès, una cosa quasi impossible en altres llengües subordinades"

- Quant de temps ens queda per reaccionar?

- Un article del 1989 d'Albert Rossich i August Rafanell, de la Universitat de Girona, va fer molt de mullader. Es va interpretar que deien que al català li quedaven cinquanta anys. Però no deien això, deien que el procés de substitució quedaria sentenciat en cinquanta anys, quan l'última generació que l'havia rebut com a primera llengua deixés de transmetre'l i utilitzés el castellà per adreçar-se als fills. Això encara és possible i si comptem qui seran aquests, doncs són els que ara tenen 12 o 15 anys.

- El bilingüisme és un perill?

- Quan parlem de bilingüisme no ho fem del bilingüisme individual, que és fantàstic, sinó d'un territori on es parlava una llengua i n'arriba una altra que va ocupant part del seu espai. En comunitats

homogènies, quan arriba una altra llengua, per regla general es produeix un procés de substitució. És el que ha passat a la majoria de llengües d'Europa que han desaparegut, com el dàlmata, o que estan minoritzades, com el bretó. Si tendim al bilingüisme, ens pot passar això. La sort que tenim, tot i que encara no ens hi hem posat de debò, és que Catalunya no és un país bilingüe, sinó multilingüe. S'hi parlen més de 300 llengües i això ho hauríem de saber aprofitar.

Carme Junyent, al recinte de l'Escola Industrial, abans de l'entrevista. Foto: Ricard Novella

- A què es refereix?

- Al 10% que no són parlants del català ni del castellà. Els hem de decantar. Són la nostra esperança.

"El 10% que no són parlants del català ni del castellà són la nostra esperança"

- Parla en el llibre de la solidaritat dels castellanoparlants com a factor per salvar el català. Hi confia?

- Sí. No se sol donar en molts casos, però aquí sí perquè és l'autèntic regal del català, el fet que moltes persones han adoptat el català sense que fos la seva primera llengua i, a més, l'han transmès als seus fills. Això és pràcticament impossible d'aconseguir en altres llengües subordinades. Vam estar treballant en un projecte del nord-americà Institut Smithsonian a Europa

sobre llengües amenaçades. I el primer problema que es constatava era la dificultat de guanyar nous parlants. Nosaltres no tenim tots els que voldríem, però en tenim molts, centenars de milers. Ara, si sabem que el 96% de la humanitat parla el 4% de les llengües, és evident que hi ha un problema d'equilibri. Sense la solidaritat dels parlants de la llengua dominant, ho tenim molt complicat.

- Aquest fenomen de gent que sense tenir-la com a pròpia ha fet seva una llengua subordinada és molt específic de Catalunya?

- Potser també s'ha donat una mica a Galícia i, en alguns casos, al País Basc. Però sí que de manera rellevant s'ha donat aquí.

"Segurament la pandèmia accelerarà la mort d'algunes llengües"

- Quina explicació té?

- Pot haver-hi moltes causes. Una és que molta gent que va fer seva la llengua van viure el franquisme i van veure com s'intentava erradicar el català. Però també hi ha molt de voluntat de convivència. Quan parles amb la gent i t'expliquen perquè van fer seu el català, la majoria no et diu tant que era per trobar feina, posem per cas, sinó que volia conviure amb la gent d'aquí. Això no és tan freqüent.

- La pandèmia pot accelerar la mort d'algunes llengües?

- Segurament. Encara no ho sabem, però pensem que la meitat de les llengües del món tenen o bé els seus darrers parlants, que són un 10%, o ja no es transmeten, com li passa al 40%. Quan la Unesco diu que la meitat de les llengües del món estan amenaçades es refereix a això. La pandèmia està afectant més a gent gran i hi ha llengües que només les parla gent gran.

*Carme Junyent: "Hi ha una majoria d'indiferents respecte a la llengua, i amb aquests hem de treballar".
Foto: Ricard Novella*

- N'espera poc de les polítiques lingüístiques?

- Home, són dades i no canvien de manera de fer, i encara ens van dient que estem molt bé si fem la comparació amb el malament que podríem estar... Si depenem d'ells, ens quedem sense llengua.

- No hi ha cap política lingüística que pugui salvar una llengua?

- Hi ha polítiques lingüístiques que funcionen, que són les que funcionen per defecte. El castellà té política lingüística, però no li cal ni dir-ho. L'anglès, el mateix, i així amb totes les llengües dominants. Però no conec cap cas de llengua, excloent l'hebreu, que és un cas excepcional i irrepetible, que s'hagi revitalitzat gràcies a una política lingüística. El que espero és que nosaltres ho puguem fer per nosaltres mateixos.

"Les moltes lingüístiques creen més hostilitat que altra cosa i on ens hem de fer forts és en la convivència"

- Les polítiques de normalització han estat un fracàs?

- Ni això. Han tingut un efecte pervers perquè ens han fet creure que com que les institucions ja s'encarregaven del tema, no calia patir-hi.

- Creu que són útils les mesures de sanció com les multes?

- No, a no ser que algú em demostrï que tenen efecte. Crec que creen més hostilitat que una altra cosa i on ens hem de fer forts és en la convivència. Parlant de franges socials, tenim una minoria de militants. Aquests ja els tenim. N'hi ha una altra d'hostils, amb els quals no cal perdre el temps. Però hi ha una gran majoria d'indiferents, i és amb aquests que hem de treballar. Perdem molt de temps en batalles entorn les sancions. Molts dels indiferents, amb bona informació, respondrien.